

(թուարիեալ) անուանց ու բառից մեկնութիւնները նոյն կարգաւ, միայն մէկ երկու տեղ մեզմէ խորհրդածութիւն մ'աւելցրնելով:

1. Իսրայէլիս կը մեկնուի յունարէն εἰσπαίω (յարձակիլ, դարնել) բայով, ուստի «Յարձակող» եւն: Մենք շենք կրնար համամիտ ըլլալ. յունարէնը բարդ բառ է εἰς (ներ) եւ παίω (նետուիլ, զարնել) իսկ εἰς մասնիկը որ is չէր հնչուեր՝ արդի յունարէնին պէս, չի կրնար Թ. դարուն (Ն. Բ.) նախահայ անուան մէջ գտնուիլ, այն ալ իւր այս նոր ձեւովը, մինչ հին ձեւն է ἐνς, եւն: — 2.

Ըստ Գրքի Իսրայէլի: Առաջինը՝ բուն անունը՝ Ասորեստանեայ Saris (Խոտար, Աստղիկ) դէք ու Գոր՝ հայերէն Գոր կը մեկնուի քննիչէն, ուստի այնպէս կազմուած՝ ինչպէս գարեբեաքը «Աստուածաբար», եւն: — «Խինիս» որ շատ յաճախ կը հանդիպի արձանագրութեանց մէջ եւ կը նշանակէ «որդի» կը մեկնէ հին երանեան hu (ծնանել, սերել) արմատէն, որուն ճշգրտութիւնը քննելի է անշուշտ: — 3.

Բարբառ, որուն առաջին մասն «բուրգա» = «բուրգն», յն. πέρραμον եւն: «Բուրգն» բառին՝ որ քիչ շատ ամէն լեզուի մէջ կը գտնուի, բնիկ հայերէն բառն ըլլալը բոլորովին որոշ չէ. (տես Hübschmann, Arm. Gram., 392—93): Ծայրիւն կը համարուի հինեբրանեան na (երկիր, տեղի): Ըլլայ մեկնութիւնս լաւ կամ ոչ՝ մենք համամիտ ենք Burgana տեղոյ՝ մանաւանդ թէ մեհենին՝ որ նորագուեցաւ, անունն համարելու, քան Աէյի հետ պարզ «սեղան» կամ բազին մեկնելու: — 4.

Սիբի, «կրկին», «դարձեալ», իմաստով կը մեկնուի իբր = «վեր-սիբ-ն» բառին արմատոյն. թէ «վերստին» նոր ժամանակի կազմութիւն է (հմմտ. «վերսար» եւն) ընդունելի է անշուշտ: — 5. «Սիբ-ն» ուրիշ արձանագրութեանց մէջ իսրայէլի կը մեկնէ սա համեմատութեամբ, յն. ἴσθη (կանգնել, դնել եւն), հայերէն՝ հարս-ել, սարս-ձեւ, երաններէն astu, պրսկ. hastis (էութիւն, ըլլալ): — 6. Խալդէիս խալդիս գից անունն: — 7. Ուրբէն, զոր Սէյս սարակուսանօք «բարեբար» կը մեկնէ, մեր քննիչը կը մեկնէ = «սիբ-ն»: Կարծենք խնդրական է: Ոյժ, սիբէն եւն բնիկ հայերէն չեն, այլ պարսկերէն, ուստի բեւեռագիրներէն դարեւ ետքը Հայոց լեզուի մէջ մտած (հմմտ. Hübschmann, Arm. Gram., 215): — 8.

ՏԱՆ գաղափարանիչը հոս ի հարկէ «մեհեան» նշանակելու համար է: — 9. Ինի (այս) կը մեկնուի = լա. is (այն), պրսկ. ān (այն), ուստի հայ՝ այն եւն: — 10. Ին-նի (բնակարան) կը մեկնէ = յն. ἐνοίκιον, որ անկարելի է, հոս ալ ἐν (ներ) մասնիկ է, οἶκος (տուն) ըլլալով բուն բառը, այն ալ գուտ յունական ձեւով: — 11. Բարբառ (եղծեալ) կը մեկնուի հայերէն՝ վաք, վատթարեմ (անսկր. pat, երան. vazdah, պրսկ. vad) արմատէն: Բայց «վաք» եւ անոր պրսկ. բաղադրանքը «վատթար» եւն՝ բնիկ հայերէն չեն, այլ պարսկերէնէ փոխառեալ (տես Hübschmann, 243—44, եւն): — 12. Գիլի (տեղի) կը համեմատուի հայերէն գիլին (յն. Գիլ, պրսկ. Գիլ, Գիլ, երանեան gātu եւն): Եւ վերջապէս 13. Սիբ-ն, զոր ինքը «պատնիշել» կը մեկնէ, համեմատելով յունարէն

σταυρόω (ցից կանգնել, խաշել), կարծենք շատ խնդրական: Յունարէն σταυρός (ցից, խաշ) հայերէն «սոււար» բառին կը համեմատի (տես Hübschmann, 493), եթէ արմատական է. վան զի յունագէտը ἴσθη (կանգնել) արմատէն յառաջ կը բերեն:

Փակենք մեր այս տեսութիւնը, կրկին յայտնելով մեր ակնկալութիւնը՝ գործքը լիակատար հրատարակուած տեսնելու: Այն ատեն միայն կարելի պիտի ըլլայ՝ բովանդակ աշխատութեան վրայ որոշ գաղափար մը կազմել եւ քննիչն եզրակացութիւնքն մի առ մի ճշգրտել: Գործքն՝ եթէ չըլլայ ամէն մասամբ ալ ընդունելի, իւր կարեւոր արդիւնքը պիտի ունենայ ըստ երեւութիւն, եւ յուսալի է որ աւելի լաւ բախտի արժանանայ քան Մորգամանի սխալաշատ ձեւերը:

Հ. Յ. Տ.

Ա Ձ Գ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ՅԻԹԱՏԱԿ ՄԸ ԱՄՍՏԵՐԳՈՄԻ ՀԱՅ ԳԱԳ-ԹԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Երկու երեք ամիս յառաջ Նիկոմիդիա գտնուելով, հոն առիթ ունեցայ սեղանաւոր կտաւձեան Էֆէնտիի քով տեսնելու, Ամստերդամի նախնի հայ գաղթականութեան մէկ թանկագին յիշատակը, զոր կտաւձեան Էֆէնտիի սիրայիւր հաւանութեամբ կը փութամ՝ անօթացընել Հալիպէս Ասորէի ընթերցողներուն:

Այս յիշատակն է՝ ոսկի միտալ մը, որուն ճշգրտատիպ պատկերն է հոս դրուածը (էջ 21): Զուտ ոսկի է եւ ձուլածեւ, որուն մեծ տրամագիծն է՝ մօտ 3 1/4 հարիւրորդամէտր, փոքրը՝ 2 3/4 հարիւրորդամէտր, իսկ թանձրութիւնը՝ գրեթէ 2 հազարորդամէտր: Ազուցուած է գեղեցիկ ոսկի շրջանակի մէջ, որ վրան ունի երեք հատ օղակիկ, վիզէ կախուելու յարմար, ամբողջը կը կշռէ՝ իբր 25 կրամ:

Ունի երկու էջ, զոր իրարմէ որոշելու համար հոս կ'անուանեմ Ա. եւ Բ.: Այս էջերուն վրայ կան խորհրդաւոր շատ սիրուն նկարներ եւ հայերէն գրութիւններ, բոլորն ալ ճարտարարուեստ դրուագեալ:

Ա. էջին վրայ շուրջանակի կը կարդացուի, ՄԵՏՄ ՄԸՍԵԶԻ ՈՐԴԱԼԵՔԱՆ ԸՆԱԳԱՏՅԻ ՎՃՈՒԿԱՆ. ԾԵՆՆԼ ԱՅՍ ԹՈՒՊԱՆ 1727 ՈՐ ԱՅԺՄ ԿԱՅ ՅԱՄՍԻՐՏԱՄ 1742:

«Մահրէսի Մատէնի» որդի Ալեքսան Անուպոյցի վաճառականն է: